

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 39

Заснований в 1996 році

Рівне – 2008

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 39. — Рівне: РДГУ, 2008. — 202 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії і методики виховання та навчання учнів і студентів, професійної орієнтації учнівської молоді, підготовки майбутніх педагогів.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 8 від 28.03.2008р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

The summary. In the article discussed the problem of training of computer science, namely using information technologies as a factor of formation the professional definition in schoolboys of the senior classless.

Keywords: the professional definition, pedagogical management of the professional definition, professional training, information technologies.

Одержано редакцією 20.04.2007.

УДК: 374: 37. 036-057. "1950/1990"

О.А. ГУДОВСЕК

РОЛЬ ПОЗАШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В СИСТЕМІ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ. [1950-1990 рр.]

Резюме. У статті визначено роль закладів позашкільної освіти (Палаців та Будинків піонерів, Палаців культури, Будинків дитячих залізничників, дитячих секторів, театрів дитячої самодіяльності, музичних та художніх шкіл, студій, гуртків) в естетичному вихованні учнів.

Ключові слова: позашкільні заклади, естетичне виховання, Палаці піонерів, Будинки піонерів, художні школи, музичні школи, гуртки, студії, учні.

Постановка проблеми. Естетичне виховання підростаючого покоління представляє важливу частину цілісного процесу формування особистості. Воно сприяє всебічному розвитку особистості, формуванню творчих сил дітей. Саме тому в державних нормативних освітніх документах великого значення надається сфері естетичного виховання як фундаменту формування духовності, гуманізму, художньої культури особистості [2; 5]. Осмислення прогресивних ідей минулого з погляду сьогодення є необхідною передумовою всебічного розуміння дослідниками нових проблем, що постали перед педагогічною наукою і практикою у зв'язку зі створенням національної системи освіти та позашкільного навчання й виховання

Традиційна система навчально-виховної діяльності школи 50-х років ХХ століття не могла в повному обсязі забезпечити естетичне виховання учнів, тому педагогіка спрямувала особливу увагу на роботу закладів позашкільної освіти, які були покликані надавати допомогу школі, комсомольській та піонерській організаціям у проведенні науково-методичної роботи з учителями, піонерськими вожатими, педагогами позашкільних закладів, учнями, вивчати, узагальнювати та розповсюджувати кращий досвід позашкільної роботи, надавати дітям і юнацтву нові знання, формувати уміння та навички за інтересами, забезпечувати потреби особистості у творчій самореалізації, організації її дозвілля. Значну роль у вдосконаленні позашкільної освіти зіграв прийнятий в 1958 році закон „Про зміцнення зв'язку школи з життям і про дальший розвиток системи народної освіти в СРСР” [11].

Аналіз численних наукових праць свідчить про те, що проблеми естетичного виховання особистості в різних аспектах розроблялися досить плідно, як в часи радянської влади, так і в часи незалежності України. Проблему естетичного виховання й естетичної освіти учнів досліджували О.Дем'янчук, Н.Зінченко, Н.Миропольська, Л.Масол, О.Онищенко, Т.Тюльпа, Л.Хлебнікова та ін [3; 9]. Розробці питань теорії позашкільного педагогічного процесу присвячені роботи дослідників Береки В., Гавлітіної Т., Ганнусенко Н., Мкртічян О., Пустовіта Г., Цвірової Т., Шагай Н. та інших [1; 7; 10]. Однак роль позашкільних закладів в естетичному вихованні особистості 50-90 рр. ХХ ст. у названих роботах не досліджувався, тому цей аспект і став **метою** нашого дослідження.

Предмет дослідження: роль позашкільних закладів Української СРСР у системі естетичного виховання учнів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У формуванні світогляду особистості вагома роль відводиться естетичному вихованню, покликаному розвивати морально-естетичні якості і творчі здібності дітей, їх смаки, ідеали, почуття, культурні запити. Сутність естетичного виховання у закладах позашкільної освіти полягає в формуванні образного та емоційного ставлення до явищ мистецтва та дійсності, здатності до творчості, розвитку художнього смаку, умінь та навичок творчої діяльності та поведінки „за законами краси” [12, 123].

Український педагог К.Ушинський стверджував, що естетичне виховання — не самоціль, а важлива умова і шлях досконалого та гармонійного розвитку справді людських засад у кожній дитині. Воно є максимальним розкриттям особистості в тій діяльності, яка найбільше відповідає її творчим задаткам. Призначення естетичного виховання, на думку К.Ушинського, полягало в тому, щоб розвивати в кожній дитині пізнавально-творчий потенціал, допомагати їй розкрити саму себе, знаходити ту справу, яка б задовольняла її потреби та інтереси [8].

Великого значення естетичному вихованню у розвитку особистості надавали О.Макаренко та С.Шацький [13].

Вони підкреслювали важливість участі дітей у підготовці самодіяльних вистав, творчих драматичних імпровізаціях, в хоровому співі, роботі гуртків та студій образотворчого мистецтва. Саме позашкільні заклади (дитячі клуби, бібліотеки, гуртки, дитячі майданчики тощо) давали можливість дитині поза школою задовольняти свої інтереси на власний розсуд і розвивати найкращі риси та якості особистості.

У 50-90 рр. в період свого активного розквіту, заклади позашкільної освіти, такі як музичні та художні школи, дитячі театри, бібліотеки, кінотеатри, Палаці та Будинки піонерів, спеціалізовані дитячі об'єднання при профспілкових клубах, Будинках, Палацах культури, піонерські табори, Будинки художньої творчості та

виховання, естетичні центри, накопичили великий досвід роботи з естетичного виховання дітей .

Основним напрямом їхньої діяльності було посилення виховної роботи серед дітей та підлітків, проведення масових заходів, свят, організація змістового дозвілля у відповідності до здібностей, бажань, стану здоров'я дітей, розвиток художніх здібностей дітей.

Естетичне виховання в закладах позашкільної освіти виконувало ряд педагогічних функцій: давало можливість успішно здійснювати формування естетичного ставлення до мистецтва та дійсності; сприяло духовному збагаченню особистості; розвивало у дітей образне мислення; вирішувало проблему вільного часу дітей; допомагало дітям визначитися з майбутньою професією (стати поетами, музикантами, художниками тощо). Слід зазначити, що ефективність виховної роботи в позашкільних закладах значною мірою залежала і від принципів, на яких базувалося естетичне виховання особистості. До таких принципів в першу чергу відносили: загальність естетичного виховання та художньої освіти; комплексний підхід до виховання; органічний зв'язок всієї художньо-естетичної діяльності дітей з життям; вплив мистецтва за допомогою засобів масової інформації; єдність художнього та загального психічного розвитку дитини; художньо-творча діяльність та самодіяльність дітей; естетика всього життя дітей [12].

Наведені принципи в цілому орієнтували позашкільне виховання на соціалізацію дітей і підлітків, на зв'язок із шкільним життям, сприяли входженню особистості до суспільного життя, фізичному, моральному, інтелектуальному, а також естетичному розвитку молодого покоління.

Враховуючи зазначене вище, слід зауважити, що естетичне виховання учнів у позашкільних закладах 50-90 рр. XX ст. розглядалося і як своєрідний шлях всебічного і гармонійного розвитку особистості, як неодмінна умова підготовки кожного до активної творчої діяльності в будь-якій сфері життя та праці (Там само).

Цікавим та важливим, на нашу думку, є внесок Палаців і Будинків піонерів у естетичне виховання дітей. Створюючи такі позашкільні навчальні заклади, уряд ставив своїм завданням широко розгорнути масові, групові форми роботи з дітьми, ліквідувати відставання у галузі позашкільної виховної роботи, оскільки в них для дітей та молоді організовувалося цікаве дозвілля, відбувався всебічний розвиток дітей, саме тут виявлялися здібності та таланти, задовольнялися дитячі запити. Палаці та Будинки піонерів здійснювали навчально-виховну діяльність з учнями віком від 6 до 18 років. Вони залучали широкий круг фахівців художнього профілю, майстрів своєї справи у різних галузях мистецтва і виробничої діяльності, забезпечували різноманіття прийомів і засобів естетичної дії, намагалися організувати для кожного вихованця відповідно до його схильностей і задатків умови для самостійної творчої роботи, залучали вихованців до колективної творчості. У Будинках та Палацах піонерів естетичне виховання засобами мистецтва займало одне з провідних місць. Тут працювали різноманітні художні колективи: ансамблі пісні і танцю, оркестри (симфонічні, народних інструментів, духові), студії образотворчого мистецтва і театральної творчості, студії фото- і кінолюбителів, гуртки та студії художнього слова, колективи бального танцю, хореографічні колективи, вокально-інструментальні ансамблі, гуртки естетики побуту, гуртки декоративно-прикладної творчості тощо.

Основним завданням гурткових занять в Палацах та Будинках піонерів було: навчити дітей любити та розуміти мистецтво, розвинути їхні художні здібності, дати знання про різні види мистецтва, розширити художній кругозір учнів тощо [14].

Педагогічні колективи Палаців та Будинків піонерів, враховуючи специфіку своєї роботи і вікові особливості дітей, намагалися застосовувати різноманітні форми ознайомлення їх з творами мистецтва. Формуючи почуття прекрасного, добрі смаки, вміння сприймати і оцінювати твори мистецтва, педагоги прагнули виховувати бажання жити за законами краси та принципово ставитись до всього потворного.

Важливим заходом, що сприяв піднесенню творчої активності дітей, пропаганді творів мистецтва, було проведення районних, міських, обласних оглядів-конкурсів, присвячених подіям державного значення, святам, пам'ятним датам (наприклад: Великому Жовтню, Дню Перемоги, Дню народження Піонерської організації імені В.І.Леніна тощо.). Слід зазначити, що ансамблі пісні та танцю, симфонічні оркестри, капели бандуристів, хореографічні та балетні студії, ансамблі народного танцю та інші колективи Палаців піонерів, зокрема, Київської, Полтавської, Львівської, Хмельницької, Рівненської областей демонстрували справжню майстерність, високий художній рівень виконання [4, 43].

Однією з форм ознайомлення учнів з досягненнями мистецтва були Клуби любителів мистецтва, що створювались при Палацах культури, Будинках піонерів. Вони мали різну назви – "Світ прекрасного", "Бригантина", "Червоні вітрила". Метою їх діяльності було прищеплення і розвиток художніх смаків дітей, вироблення навичок спілкування у колективі, моральне, а особливо патріотичне виховання майбутньої радянської людини. Наприклад, учасники клубу „Бригантина” дитячого сектора Червоноградського Палацу культури (нині Львівська область), зібрали цікавий матеріал про письменників-воїнів Великої Вітчизняної війни, на згадку про них посадили алею улюблених дерев великих письменників і художників (Там само).

Позашкільні заклади систематично проводили олімпіади, виставки дитячого малюнка і самодіяльних виробів – іграшок, предметів декоративно-прикладного мистецтва. Слід зазначити, що в Палацах та Будинках піонерів, Палацах культури, Будинках дитячих залізничників відбувалися тематичні вечори, як для дітей, так і для дорослих (Наприклад „Мистецтво майбутнього – яке воно буде?”, „Образ В.Леніна в творах радянських художників”, „Художники світу в боротьбі за мир”). Спеціально до вечорів організовувались виставки, різні конкурси [6, 123].

Самодіяльні дитячі театри, клуби веселих і кмітливих, усні журнали мистецтв – нові форми

естетичного виховання учнів, які впроваджувались у Палацах та Будинках піонерів, дитячих секторах, в окремих піонерських кімнатах при управліннях будинками. Тут проводились свята пісні та танцю, фестивалі дитячих талантів, організовувались заходи для піднесення пісенної культури школи, вулиці, села, міста, пересувні виставки дитячої творчості та ін.

Позашкільні заклади розширювали напрями діяльності та створювали нові дитячі художні колективи, у результаті чого постійно зростала кількість різних гуртків та студій. У районних центрах відкривались нові Будинки піонерів, у селах Будинки культури, де діти мали можливість займатися різними видами діяльності за інтересами, розвивати творчі здібності, таланти.

В Україні функціонувала широка мережа дитячих музичних та художніх шкіл, студій музичної творчості та образотворчого мистецтва. Кращі твори юних художників експонувались на республіканських, всесоюзних та міжнародних виставках та конкурсах.

Заняття у музичних школах вирішували основні завдання музичної освіти: розвиток у дітей інтересу та любові до класичної та народної музики народів світу. У музичних школах виховували емоційну чуйність, формували вміння споглядати музичні образи, простежувати розвиток музичної думки, розуміти виражені в музиці ідеї та почуття. Одночасно вирішувалось завдання виховання естетичних почуттів учнів, їх смаків, творчого ставлення до музичного мистецтва.

У Палацах піонерів в період 50-90 рр. XX ст. організовувались також музичні лекторії (Київський та Львівський Палац піонерів), які ознайомлювали учнів з життям і творчістю радянських та зарубіжних композиторів. Темі лекцій затверджувались художньою радою за участю викладачів державних консерваторій. Крім того, слід зазначити, що створювались філіали для сільського населення, та існував молодіжний лекторій „Мистецтво” (Львівський Палац піонерів), який відіграв велику роль в естетичному вихованні учнів [4].

Діти, які відвідували музичні школи та гуртки духових інструментів, гри на фортепіано, піаністів, акордеоністів, народних інструментів, хорового та вокального співу, ознайомлювались з інструментами та нотною грамотою; з характером і змістом різних жанрів та видів музики (героїчна лірика, жартівлива, вокальна, хорова, інструментальна, опера тощо), вивчали життя і творчу діяльність композиторів, слухали твори народного музичного мистецтва. Члени гуртків та учні музичних шкіл систематично виступали з концертними програмами перед жителями міст та обласних центрів республіки. У практичній діяльності багатьох позашкільних навчальних закладів 50-90 рр. XX ст. естетичне виховання часто ототожнювалося з художнім вихованням дітей, хоча художнє виховання є складовою естетичного виховання.

Тому, здійснивши аналіз навчально-виховної діяльності художніх шкіл та студій образотворчого мистецтва цього періоду, правомірним буде твердження, що саме художнє виховання було головним у роботі таких позашкільних навчальних закладів. Великого значення у естетичному вихованні мали театри художньої самодіяльності дітей, що відкривались при Будинках та Палацах піонерів. Вони сприяли творчому розвитку особистості, розкривали внутрішній духовний потенціал кожної дитини. Естетичний вплив театру на дітей посилювався, якщо вони по чергово виступали спочатку в ролі глядачів, а потім попрабували свої сили і як актори, режисери, костюмери, освітлювачі тощо. Дитячі театри виступали з творчими звітами перед своїми однолітками, батьками, вчителями. Часто такими гуртками, студіями керували провідні актори місцевих театрів. Огляди та фестивалі дитячих театрів художньої самодіяльності охоплювали всю країну.

Слід зазначити, що, крім закладів позашкільної освіти, творчі союзи письменників, художників, композиторів і театрального суспільства, також велику увагу приділяли вихованню дітей. Існували спеціальні комісії з естетичного виховання дітей та підлітків, які займалися організацією концертів для дітей, запрошували для виступів кращі музичні колективи, відомих виконавців, висококваліфікованих музикантів; влаштовували пересувні тематичні виставки, у тому числі спеціально для дітей (Наприклад, виставки „Пейзажі рідного краю”, „Жовтнева революція”, „Тема праці в образотворчому мистецтві” тощо), організовували свята дитячої книги, театру та кіно [4]. До роботи з естетичного виховання були задіяні і органи народної освіти, комсомольські та піонерські організації, які організовували загальносоюзні тижні дитячої книги, музики, свята дитячої пісні, виставки дитячих малюнків. З матеріалів таких виставок виникали Музеї дитячого малюнку (там само).

Узагальнюючи, ми можемо зробити висновок, що заклади позашкільної освіти мали значний вплив на естетичне виховання особистості у 50-90 рр. XX ст. У них велика увага приділялась розвитку творчих здібностей дітей та підлітків, формуванню в них таких рис, як любов до Батьківщини, повага до дорослих, самостійність, патріотизм. Хоча можна стверджувати, що робота, яка проводилась у позашкільних закладах досліджуваного періоду, не завжди відповідала вимогам суспільства, дітей. Не скрізь враховувались інтереси та запити учнів, їх індивідуальні якості, творчі здібності (сільські будинки культури, районні Будинки піонерів).

Висновки. Таким чином, узагальнюючи роль закладів позашкільної освіти 50-90 рр. XX ст. у системі естетичного виховання учнів можна стверджувати, що в Україні склалася і утвердилася на наукових основах система позашкільних закладів, що характеризується багатством і різноманітністю форм і методів роботи. У процесі позашкільної роботи, що включала різні заняття освітньо-виховного характеру, розвивалися ініціативність, творчість, співтворчість, самодіяльність учнів, формувався світогляд дітей.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у визначенні основних концепцій, теоретичних підходів до естетичного виховання учнів у позашкільних закладах радянського періоду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берека В.Є Соціально-педагогічні основи розвитку позашкільної освіти в Україні (1957-2000): Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. – К., 2001. – 228 с.
2. Закон України „Про позашкільну освіту” від 22 червня 2000 р. // Освіта України. – 2000. – 30 червня.
3. Зінченко Н. Тюльпа Т. Психолого-педагогічний аспект здійснення інноваційних підходів до естетичного виховання в учнів // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. – 2000. – №10. – С. 21-23.
4. Кобзар Б.С. Харінко Н.Ф. Проблеми виховання в позашкільних закладах. – К.: Рад. школа, 1969. – 159 с.
5. Національна державна комплексна програма естетичного виховання. Проект/ Укл. І.А.Зязюн, О.М.Семашко // Рідна школа. – 1995. – №12. – С. 29-52.
6. Присяжнюк К.Ф. Новий етап в розвитку радянської школи на Україні. – К.: Радянська школа, 1966. – 155 с.
7. Пустовіт Г. Теоретико-методологічні основи екологічної освіти і виховання учнів 1-9 класів у позашкільних навчальних закладах. – К. – Луганськ: Альма-матер, 2004. – 540 с.
8. Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори.: В 2 т. – К.: Радянська школа, 1983. – Т. 1. – 488 с.
9. Хлебнікова Л. Естетичне виховання і розвиток учнів // Радянська школа. – 1984. – №3. – С. 57-63.
10. Шагай Н. Педагогічні умови морального виховання учнів початкових класів у позашкільних навчальних закладах:— Дис...канд. пед. наук: 13.00.07 —Рівне, 2007. – 332 с.
11. Закон „Об укреплении святы школы с жизнью и о дальнейшем развитии системы народного образования в СССР”// Народное образование в СССР. Сб. документов 1917-1973 гг. – М.: Педагогика, 1974. – С. 53-61.
12. Лихачов Б.Т. Общие вопросы воспитания школьников. – М.: Просвещение, 1979. – 167 с.
13. Макаренко А.С. О Избранные педагогические сочинения. В 2-х т. – М.: Политиздат, 1977.
14. Типовое положение о Доме (Дворце) пионеров и школьников. // Воспитание школьников. – 1988. – №4. – С. 50-54.

Резюме. В статье определена роль заведений внешкольного образования (Дворцов и Домов пионеров, Дворцов культуры, Домов детских железнодорожников, детских секторов, театров детской самостоятельности, музыкальных и художественных школ, студий, кружков) в эстетическом воспитании учеников.

Ключевые слова: внешкольные заведения, эстетическое воспитание, Дворцы пионеров, Дома пионеров, художественные школы, музыкальные школы, кружки, студии, ученики.

The summary. In the article the role of establishments of out-of-school education (Palaces and Houses of piones, recreation Centres, Houses of child's railroaders, child's sectors, theaters of child's independent action, musical and artistic schools, studios, groups) is certain in aesthetically beautiful education of students.

Key words: out-of-school establishments, aesthetically beautiful education, Palaces of piones, Houses of piones, artistic schools, musical schools, groups, studios, students.

Одержано редакцією 17.12.2007.

УДК: [37: 78]: 3'009

І.О. ДЕМ'ЯНЕНКО

МІСЦЕ ПОЧАТКОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В СТРУКТУРІ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Резюме. Стаття присвячена концептуальному осмисленню психолого-педагогічних підходів до роботи над вихованням творчої особистості в сфері початкової спеціалізованої музичної освіти.

Ключові слова: «людський» капітал, традиційна та інноваційна стратегія навчання, розвиток та саморозвиток індивіда, самоактуалізація, творче мислення, конкурентноздатність, бар'єри творчості, соціальний стереотип, деформації особистості в процесі професійної діяльності.

Розвиток України на сучасному етапі визначається загальним контекстом європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності ліберальної демократії, які становлять невід'ємні атрибути громадянського суспільства та передумови його сталого розвитку. Громадянське суспільство є антиподом тоталітарних, диктаторських режимів; його ідеологія спирається на засади християнства, що лежать в основі загальноєвропейської культури .

За своїм змістом, формами і методами освіта не є незмінним, закостенілим феноменом, адже вона весь час реагує на нові цивілізаційні виклики, суспільні реалії, враховує тенденції, перспективи розвитку людства, національного буття народу. Однак оновлення навчально-виховної практики часто відставало від темпів цивілізаційного розвитку, соціальних вимог до неї. Тривалий час, особливо на ранніх етапах розвитку людства, ця проблема була не настільки гострою, як в індустріальну і постіндустріальну (інформаційну) епоху. Помітно актуалізувалася вона у другій половині ХХ ст., що було зумовлено колосальним проривом у науково-технічному розвитку, радикальною зміною традиційних уявлень про світ, життя його цінності, майбутнє цивілізації. Американський вчений Філіп Кумис розрив між системою освіти та новими умовами життя витлумачив як кризу освіти. Питання про її цілі та шляхи розвитку були темою багатьох критичних публікацій та дискусій.

ЗМІСТ

<i>Бех І.Д.</i> Психологічне ферментування виховного процесу.	3
<i>Кукалець М.В., Мусій І.М.</i> Історичний аналіз розвитку педагогічних технологій.	8
<i>Дем'янюк Т.Д.</i> Соціально-психологічні механізми та загальнопедагогічні чинники виховання громадянина України.	10
<i>Кіндрат В.К.</i> Патріотичне виховання підлітків: психологічний аспект.	14
<i>Поліщук Н.В., Панченко М.С., Панченко І.М.</i> В.І. Вернадський і формування інтелектуального потенціалу нації.	23
<i>Косарева Н.І.</i> Формування почуття совісті як важливої риси громадянина-гуманіста.	28
<i>Калита Н.І.</i> Проблема жіночого виховання в структурі виховного ідеалу К. Ушинського.	31
<i>Пагура Т.І., Котовська Л.Г., Логін Т.П.</i> Теоретичні аспекти компетентісно зорієнтованого навчання.	34
<i>Панченко М.С., Панченко І.М., Поліщук Н.В.</i> Наука і духовність у процесі становлення творчої особистості.	39
<i>Боровець О.В.</i> Соціальна зумовленість системи виховання особистості.	44
<i>Безкоровайна О.В.</i> Проблема виховання культури особистісного самоствердження: концептуальні засади.	47
<i>Панчук А.П.</i> До проблеми громадянського виховання особистості.	53
<i>Савінова Н.С.</i> Стимулювання активної діяльності учнів в особистісно орієнтованому виховному процесі.	56
<i>Фіщук В.Г.</i> Стан організації самовиховання учнів в сучасній сільській школі.	62
<i>Нечипорук Л.І.</i> Формування моральної культури школярів в контексті загальнолюдських цінностей.	67
<i>Янцур М.С., Варич О.С.</i> Професійне самовизначення старшокласників у залежності від соціонічного типу особистості.	70
<i>Дещенко О.М.</i> Організаційно-педагогічні вимоги до навчального процесу з метою формування в учнів готовності до вибору професії.	77
<i>Войтович О.П.</i> Вивчення елементів фізики в курсах природознавства і математики початкової школи.	81
<i>Сіранчук Н.М.</i> Лінгводидактичне спрямування технологій розвитку образного мовлення в молодших школярів.	84
<i>Стельмащук Ж.Г.</i> Інтегрування різних видів мовленнєвої діяльності у процесі формування мовленнєвої компетенції учнів початкових класів.	88
<i>Колесніков С.А.</i> Гра на дитячих елементарних інструментах як засіб розвитку дітей молодшого шкільного віку.	91
<i>Трофімчук В.М.</i> Художнє конструювання як творчий навчально-виховний процес проектного моделювання старшокласників.	94
<i>Оксенюк О.В.</i> Відбір та структурування змісту історичного матеріалу з метою формування національних цінностей в учнів.	97
<i>Войтко А.І.</i> Організація професійних проб учнів VIII-IX класів загальноосвітньої школи.	102
<i>Денисюк Н.В.</i> Вирішення проблеми формування екологічної компетентності дівчат в програмах та навчально-методичних виданнях з трудового навчання (обслуговуюча праця).	104
<i>Семенович С.В.</i> Соціальна адаптація юнаків старшого шкільного віку засобами атлетичної гімнастики.	110
<i>Грицик Т.А.</i> Особливості форм та методів контролю навальних досягнень учнів з математики у профільних фізико-математичних класах.	113
<i>Парховнюк Г.О.</i> Роль вчителя інформатики в процесі формування професійного самовизначення старшокласників.	118
<i>Гудовсек О.А.</i> Роль позашкільних закладів освіти в системі естетичного виховання учнів (1950-1990 р.р.).	122
<i>Дем'яненко І.О.</i> Місце початкової спеціалізованої музичної освіти в структурі суспільних відносин.	125
<i>Мегем Є.І.</i> Навчальне завдання в проектній діяльності як особистісно значима проблема.	130
<i>Лісова С.В.</i> Деякі аспекти впровадження кредитної системи навчання.	134
<i>Шевчук А.С.</i> Технологія розробки програмно-методичного забезпечення фахових дисциплін за принципами кредитно-модульної системи.	135
<i>Мищеня О.М.</i> Формування громадянської відповідальності особистості у процесі засвоєння загальноосвітніх знань.	141
<i>Веремчук А.П.</i> Комплексне забезпечення реалізації системних функцій підготовки педагогів.	147
<i>Симчук Н.Р.</i> Проектно-технологічна діяльність студентів педагогічних коледжів.	151
<i>Хроленко М.В.</i> Модель процесу формування екологічної свідомості студентів педагогічних університетів.	157
<i>Завалевський Ю.І.</i> Роль професійної компетентності вчителів в умовах розбудови сучасної середньої освіти.	161
<i>Лупенко-Ковтун С.М.</i> Формування умінь діалогічної взаємодії майбутніх учителів та інтерактивні технології навчання.	165
<i>Войтович І.С., Громов Д.В., Батишкіна Ю.В.</i> Методика застосування інформаційно-комунікаційних технологій у вищих навчальних закладах для роботи з інформаційними ресурсами.	168
<i>Стегній Т.А.</i> Інформаційні технології в практиці викладання музичного виховання у педагогічному навчальному закладі.	172
<i>Троцюк М.В.</i> Ієрархія ціннісних орієнтацій студентів педагогічного коледжу.	174

<i>Мезем О.М.</i> Запровадження теоретичних аспектів методики викладання біології у практику роботи вітчизняної школи (друга половина 60-х—70-ті роки XX ст).	178
<i>Дупак Н.В.</i> Професійне навчання й підготовка фахівців у країнах Західної Європи.	183
<i>Димченко С.С.</i> Духовне відродження особистості Гната Хоткевича в контексті розвитку кобзарського мистецтва України.	185
<i>Потапчук Т.В.</i> Духовна музика – один із засобів формування духовного світу людини.	189
<i>Тарківська-Нагиналюк О.Д.</i> Особливості читання з листа у вокально-інструментальному ансамблі.	192
<i>Бондарчук А.Я.</i> Культура сімейних взаємин як педагогічна проблема.	195
<i>Відомості про авторів.</i>	198

Наукове видання

ОБНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 39

Заснований у 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Кравчук В.Ю.
Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 18. 02. 2008 р. Підписано до друку 28. 03. 2008 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 30,3. Обл. вид. арк. 30,7. Замовлення №67/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 8-0362-22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 8-0362-26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 39. —
Рівне: РДГУ, 2008. — 202 с.**

ISBN 966 — 7281 — 08 — 9.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії і методики виховання та навчання учнів і студентів, професійної орієнтації учнівської молоді, підготовки майбутніх педагогів.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20